

Stanowisko Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych

z dnia 2 lipca 2026, przyjęte w Nałęczowie

w sprawie: nowej odsłony Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych (OPOS), reprezentujące organizacje samorządowe zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego z całej Polski, z uznaniem przyjmuje działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska zmierzające do przygotowania kolejnej odsłony Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”.

Program ten stanowi ważny instrument wspierający poprawę jakości powietrza, ograniczanie niskiej emisji oraz poprawę efektywności energetycznej budynków wielorodzinnych. Doświadczenia samorządów z dotychczasowej realizacji programu wskazują jednak na potrzebę wprowadzenia szeregu zmian, które pozwolą zwiększyć jego skuteczność, dostępność dla mieszkańców oraz efektywność organizacyjną.

W ocenie samorządów, uzyskanej w toku dialogu z organizacjami regionalnymi zrzeszonych w OPOS, dotychczasowa realizacja programu wiązała się z dużym obciążeniem administracyjnym po stronie gmin, które przejęły znaczną część obowiązków związanych z obsługą naborów, oceną wniosków, rozliczaniem przedsięwzięć oraz bieżącym wsparciem mieszkańców. Jednocześnie samorządy sygnalizowały brak jednolitych dokumentów, procedur i wytycznych, co powodowało rozbieżności interpretacyjne oraz konieczność samodzielnego opracowywania rozwiązań organizacyjnych.

Wielokrotnie wskazywano również na nadmiernie skomplikowane procedury dla mieszkańców, refundacyjny charakter programu, długi czas oczekiwania na wypłatę środków oraz niewystarczający poziom dofinansowania w stosunku do rzeczywistych kosztów inwestycji. Problemy te szczególnie dotyczyły osoby o niższych dochodach, dla których konieczność wcześniejszego finansowania przedsięwzięć stanowiła istotną barierę w dostępie do wsparcia.

Samorządy zwracały także uwagę na potrzebę lepszego dostosowania programu do specyfiki budynków wielorodzinnych, rozszerzenia katalogu beneficjentów oraz usunięcia ograniczeń utrudniających realizację kompleksowych przedsięwzięć modernizacyjnych. Podkreślano również konieczność zapewnienia ciągłości funkcjonowania programu oraz wzmocnienia działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych na poziomie centralnym.

Biorąc pod uwagę szeroką debatę środowiskową, Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych formułuje następujące propozycje zmian w programie:

1. Uproszczenie procedur aplikacyjnych i rozliczeniowych.

Ograniczenie liczby wymaganych dokumentów i załączników, uproszczenie procedur składania wniosków oraz rozliczania inwestycji, a także zmniejszenie liczby wymogów formalnych związanych z oceną przedsięwzięć.

2. Opracowanie jednolitych dokumentów i procedur.

Przygotowanie przez instytucję wdrażającą jednolitych, obowiązujących w całym kraju wzorów dokumentów, formularzy, regulaminów, harmonogramów, umów z beneficjentami oraz procedur rozliczania przedsięwzięć.

3. Przygotowanie jasnych wytycznych interpretacyjnych.

Opracowanie jednoznacznych wytycznych dotyczących kwalifikowalności kosztów, sposobu dokumentowania przedsięwzięć oraz interpretacji poszczególnych zapisów programu, tak aby zapewnić jednolite stosowanie zasad przez wszystkie podmioty realizujące program.

4. Wprowadzenie mechanizmów prefinansowania.

Wprowadzenie możliwości wypłaty zaliczek lub prefinansowania inwestycji na poziomie umożliwiającym realizację przedsięwzięć przez mieszkańców nieposiadających środków na samodzielne sfinansowanie inwestycji. Samorządy proponują rozważenie finansowania części kosztów jeszcze przed zakończeniem inwestycji.

5. Skrócenie czasu wypłaty środków.

Usprawnienie procesu rozliczania i przekazywania środków finansowych, tak aby ograniczyć wielomiesięczne okresy oczekiwania na wypłatę dofinansowania.

6. Zwiększenie poziomu dofinansowania.

Podniesienie maksymalnych kwot wsparcia we wszystkich poziomach dofinansowania oraz rozważenie dodatkowych mechanizmów wsparcia dla osób o najniższych dochodach i przedsięwzięć obejmujących kompleksową modernizację budynków.

7. Rozszerzenie katalogu beneficjentów.

Objęcie programem:

- najemców lokali komunalnych,
- najemców lokali prywatnych,
- osób faktycznie zamieszkujących nieruchomości, które nie posiadają prawa własności,
- osób posiadających umowy na remont lokalu,
- mieszkańców budynków będących w całości własnością gmin.

8. Umożliwienie składania wniosków przez gminy lub zarządców budynków.

W przypadku lokali komunalnych umożliwienie ubiegania się o wsparcie przez właściciela lokalu lub zarządcę budynku zamiast najemcy, który często nie posiada środków niezbędnych do realizacji inwestycji.

9. Zniesienie ograniczeń dotyczących liczby lokali.

Zniesienie lub istotne złagodzenie ograniczeń dotyczących liczby lokali w budynkach i wspólnotach mieszkaniowych kwalifikujących się do programu.

10. Rozszerzenie wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych i budynków wielorodzinnych.

Umożliwienie finansowania:

- kompleksowej termomodernizacji budynków,

- modernizacji części wspólnych,
- wymiany stolarki okiennej i drzwiowej,
- modernizacji instalacji centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej i wentylacji,
- likwidacji wspólnych nieefektywnych źródeł ciepła,
- modernizacji całych budynków, a nie wyłącznie pojedynczych lokali.

11. Dostosowanie katalogu kosztów kwalifikowanych do rzeczywistych warunków technicznych.

Rozszerzenie katalogu kosztów kwalifikowanych o rozwiązania stosowane w budynkach wielorodzinnych, w których zastosowanie standardowych technologii objętych programem jest niemożliwe lub znacząco utrudnione ze względów technicznych.

Samorządy postulują również o:

- weryfikację zasad ewentualnego dofinansowania miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń/powietrza, przy zastrzeżeniu, że wsparcie może dotyczyć wyłącznie rozwiązań dopuszczalnych przez właściwe uchwały antysmogowe oraz przepisy regionalne, tak aby nie naruszać zasady równego traktowania beneficjentów,
- możliwość dofinansowania wymiany stolarki okiennej i drzwiowej również w lokalach posiadających już efektywne źródło ciepła,
- większą elastyczność w zakresie kwalifikowania kosztów.

12. Zachowanie możliwości finansowania rozwiązań gazowych.

Rozważenie utrzymania możliwości dofinansowania kotłów gazowych w sytuacjach, w których są one jedyną racjonalną lub technicznie możliwą formą ogrzewania w budynku wielorodzinnym.

13. Rozszerzenie okresu kwalifikowalności kosztów.

Wprowadzenie możliwości uznawania za kwalifikowane części wydatków poniesionych przed podpisaniem umowy lub przed złożeniem wniosku o dofinansowanie, np. w określonym okresie poprzedzającym złożenie dokumentów.

14. Zapewnienie bezpłatnych audytów energetycznych i wsparcia technicznego.

Zapewnienie mieszkańcom bezpłatnych audytów energetycznych oraz dostępu do doradztwa technicznego wspierającego przygotowanie i realizację inwestycji, przy możliwości ich sfinansowania w ramach Programu

15. Wzmocnienie wsparcia merytorycznego dla samorządów.

Zapewnienie bieżącego wsparcia eksperckiego dla gmin realizujących program oraz organizacja praktycznych, interaktywnych szkoleń umożliwiających konsultowanie problemów pojawiających się podczas realizacji programu.

16. Finansowanie kosztów obsługi programu przez gminy.

Wprowadzenie systemu rekompensującego koszty realizacji programu, obejmującego:

- ryczałtowe finansowanie obsługi wniosków,
- refundację kosztów administracyjnych,

- finansowanie szkoleń,
- finansowanie wsparcia technicznego,
- możliwość wynagradzania pracowników realizujących program adekwatnie do zakresu powierzonych obowiązków.

17. Wzmocnienie regionalnego wsparcia programowego przy zachowaniu roli gmin.

Rezygnacja z postulatu przeniesienia na poziom centralny oceny formalnej i technicznej wniosków. Pracownik gminny, dzięki bezpośredniemu kontaktowi z beneficjentem oraz znajomości lokalnych uwarunkowań, może szybciej i sprawniej ocenić wniosek i wesprzeć mieszkańca w procesie realizacji przedsięwzięcia. Istotne jest natomiast zapewnienie dedykowanego doradcy programowego na poziomie każdego WFOŚiGW, który na poziomie regionalnym będzie wspierał gminy w interpretacji zasad programu, kwalifikowalności kosztów, rozliczeniach i rozwiązywaniu bieżących problemów.

18. Utworzenie centralnego systemu teleinformatycznego.

Stworzenie jednolitego systemu umożliwiającego:

- składanie wniosków online,
- automatyczną weryfikację danych,
- monitorowanie statusu sprawy przez beneficjentów,
- integrację z funkcjonującymi systemami administracji publicznej.

19. Zapewnienie ciągłości programu.

Wprowadzenie stałego, ciągłego naboru lub ograniczenie przerw pomiędzy kolejnymi edycjami programu.

20. Wzmocnienie działań informacyjnych i promocyjnych.

Prowadzenie szerszych ogólnopolskich kampanii informacyjnych oraz lepsza koordynacja działań promocyjnych pomiędzy instytucjami centralnymi a samorządami.

Mając na uwadze znaczenie Programu „Ciepłe Mieszkanie” dla realizacji krajowych i lokalnych celów związanych z poprawą jakości powietrza, deklarujemy gotowość do dalszej współpracy oraz udziału w konsultacjach dotyczących przygotowania jego kolejnej odsłony.

Prezydencja
Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych
Związek Gmin Lubelszczyzny

Piotr Dragan
Przewodniczący Zarządu

Stanowisko otrzymują:

1. Pani Dorota Zawadzka-Stępniak, Prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
2. Pani Paulina Hennig-Kłoska, Minister Klimatu i Środowiska
3. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego.

/Stanowisko opracowane przez Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski/